

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Sžrk/21/2018
Identifikačné číslo spisu: 7017200020
Dátum vydania rozhodnutia: 06.10.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Nora Halmová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7017200020.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Nory Halmovej a zo sudcov JUDr. Jany Zemkovej PhD. a JUDr. Milana Moravu v právnej veci žalobkyne: V. Y.M., nar. XX.03.1946, bývajúcej na B., Q., právne zastúpená: JUDr. Mária Gombosová, Moldavská 6, Košice, proti žalovanému: Okresný úrad Košice, odbor opravných prostriedkov, Komenského 52, Košice, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. OU-KE-OOP-2016/042300/Kos, zo dňa 7. novembra 2016, konajúc o kasačnej sťažnosti žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach, č. k. 7S/3/2017- 28, zo dňa 18. apríla 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č.k. 7S/3/2017-28 zo dňa 18. apríla 2018 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Košiciach podľa § 191 ods. 1 písm. c) zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zrušil rozhodnutie žalovaného Okresného úradu Košice, odbor opravných prostriedkov zo dňa 07.11.2016, č.: OU-KE-OOP-2016/042300/Kos, ako aj rozhodnutie Okresného úradu Košice - okolie, pozemkový a lesný odbor (ďalej len „prvostupňový správny orgán“) zo dňa 25.08.2016, č. 2016/000436 - 17, a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie. Žalobkyni priznal voči žalovanému právo na úplnú náhradu trov konania. Rozhodnutím č. OU-KE-OOP-2016/042300/Kos, zo dňa 07.11.2016 žalovaný odvolanie žalobkyne podľa § 59 ods. 2 Správneho poriadku zamietol a rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu potvrdil.

2. Žalovaný v odôvodnení rozhodnutia dospel k záveru, že prvostupňový správny orgán, podľa § 5 ods. 2 zák. č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákon č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom (ďalej aj „zákon o navrátení vlastníctva k pozemkom“) postupoval zákonným spôsobom, keď rozhodol o nenavrátaní žiadateľke, V. Y., vlastníctva k pozemkom a nepriznaní práva na náhradu za pozemky - parc. č. XXXX/a/X - lúka o výmere 2 kj, parc. č. XXXX/a/X - lúka o výmere 3 kj a parc. č. XXXX/a/X - lúka o výmere 9 kj 512 štvorcových siah, zapísané v pozemnoknižnej zápisnici č. XXX, k. ú. U..

3. Krajský súd v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že k účinnému prevodu vlastníctva z pôvodných vlastníkov na právnych predchodcov žiadateľky nedošlo, nebol totiž vykonaný zápis do pozemkovej knihy, majúci v tom období konštitutívny charakter. Účinnosťou Občianskeho zákonníka z roku 1950 nedošlo ex lege k nadobudnutiu vlastníctva vydržaním, splnenie podmienok vydržania muselo byť dokázané a nadobudnutie vlastníctva vydržaním potvrdené. Podmienky nadobudnutia nehnuteľnosti skúmal a dokazovanie vykonal Okresný súd Košice - vidiek v roku 1995, pričom rozsudkom č. k. 6C/376/1994-28, z 11. októbra 1995 určil, že nehnuteľnosti vedené v PKV č. XXX, k. ú. U. ako mpč. XXXX/a/X - lúka o výmere 2 kj, identickej s parc. č. XXXX/XX - lúka o výmere 9699 m², mpč. XXXX/a/X - lúka o výmere 3 kj, identickej s parc. č. XXXX/XX - lúka o výmere 1 ha 7264 m² a mpč. XXXX/a/X - lúka o výmere 9 kj 4512 štv. siah, identická s parc. č. XXXX/XX - lúka o výmere 8273 m², patria do dedičstva po nebohom Š. Y., zomrelom 03. septembra 1969. Stotožnil sa s názorom prvostupňového správneho orgánu o nesplnení podmienok podľa § 2 v spojení s § 3 zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom.

4. Krajský súd mal za preukázané, že žalobkyňa si uplatnila nárok na navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam žiadosťami doručenými Obvodnému pozemkovému úradu, Košice - okolie - 20. decembra 2004, č. 2204/01304 a č. 2004/1305, dôvodiac, že pôvodný vlastník nehnuteľností ku ktorým žiadala vrátiť vlastnícke právo, D. Y., bol rozsudkom bývalého Ľudového súdu v Moldave nad Bodvou, č. T 40/56-75 z 10. februára 1956 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach z 18. mája 1956, č. k. 3To/167/56-75, uznaný vinným a odsúdený na trest odňatia slobody za trestný čin ohrozenia jednotného hospodárskeho plánu podľa § 135 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona. Uznesením bývalej Okresnej prokuratúry v Moldave nad Bodvou z 24. januára 1956, č. PV 281/55 v spojení s uznesením bývalého Ľudového súdu v Moldave nad Bodvou z 10. februára 1956, č. T 40/56-43, bol vzhľadom na označené trestné stíhanie zaistený všetok jeho majetok, hnuťelný a nehnuteľný, spolu s prírastkom a výťažkom. Rehabilitovaný bol uznesením Okresného súdu Košice - vidiek zo 14. februára 1991, č. k. 1Rt/9/91, v rozsahu zrušenia rozsudku bývalého Ľudového súdu, ako aj všetkých na neho nadväzujúcich rozhodnutí. Žalobkyňa špecifikovala nehnuteľnosti, ku ktorým žiadala priznať vlastnícke právo. Zo žiadosti z toho istého dňa pod č. 2004/01304 plynie, že vo vzťahu k nehnuteľnostiam zapísaným v PKV č. XXX, k. ú. U., išlo o parc. č. XXXX/a/X, parc. č. XXXX/a/X a XXXX/a/X, pričom predložila identifikáciu parciel z 2. februára 1994, podľa ktorej boli časti parciel vyvlastnené pre povodie Bodrogu a Hornádu a časť (v roku 1953 až 1954) vyvlastnila aj železnica.

5. Okresný úrad Košice - okolie, katastrálny odbor oznámil prvostupňovému správne mu orgánu, že vlastníctvo k nehnuteľnosti v PKV č. XXX, bolo pod B 1, 2 na základe č. d. 12 bolo zapísané v prospech grófa N. C. a manželky I., rod. G. od 4. januára 1918 do 24. októbra 1957. Prídelovou listinou č. 1210 z 21. októbra 1957 k nehnuteľnostiam v PKV č. XXX bolo 24. októbra 1957 pod B-35 vložené vlastnícke právo v prospech Československého štátu v správe Štátneho majetku v Turni nad Bodvou. Rozsudkom Okresného súdu Košice - vidiek, č. k. 6C/376/1994-28, právoplatného 5. decembra 1995 bolo vlastnícke právo k nehnuteľnostiam vo výrokovej časti zapísané pod Z-1157/95, v prospech D. Y. na LV č. XXXX, k. ú. U..

6. Krajskému súdu bolo z administratívneho spisu známe stanovisko žalobkyne, podľa ktorej jej nebohý otec D. Y. nadobudol označené pozemky mpč. XXXX/a/X, XXXX/a/X a XXXX/a/X titulom vydržania s tým, že vydržacia lehota uplynula 1. januára 1951. Označené pozemky boli intabulované na základe kúpno predajnej zmluvy z roku 1924, došlo však k pochybeniu úradníkov katastra (tvrdiac, že veľa podielov bolo pri prenášaní z jednej PKV do inej postrácaných, podané boli žiadosti o vykonanie opráv, došlo k chybám vo výpočtoch) alebo bolo zrušenie zápisu zámerom vtedajších úradníkov pri konfiškácii, PKV č. XXX je v dezolátnom stave, listiny sú povytŕhávané. Disponuje potvrdením grófa s manželkou, svedčiacim o kúpno predajnej zmluve z roku 1924 s očakávaním na potvrdenie pozemkovým úradnom a výzvou v maďarčine z 15. augusta 1943, adresovanou otcovi - hospodáriacemu gazdovi od grófa za abaújturniansku župu s pečiatkou, aby pozdĺž turnianskej lúky vypratá vodné koryto, pretože išlo o neodkladnú záležitosť a železnice na svojom území vodné koryto už vyčistili. Predmetné skutočnosti podľa žalobkyne svedčali o tom, že úpravou vodného toku v Turni nad Bodvou boli štátom

zabrané pozemky jej otca, v období rokov 1948 až 1990.

7. Krajský súd reštitučnú vec posúdil podľa § 1, § 2 ods. 1, ods. 2, § 5 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom (tzv. reštitučný zákon). Výslovil, že žalobkyňa v priebehu správneho konania tvrdila, že jej svedčí oprávnenie v zmysle § 2 ods. 2 písm. c) reštitučného zákona, pretože vlastníctvo k pozemkom zapísaným v PKV č. XXX, k.ú. U. v rozsahu, ku ktorým vlastníctvo nebolo právnomu predchodcovi priznané rozsudkom Okresného súdu Košice-vidiek, č. k. 6C/376/1994-28 z 11. októbra 1995 v rozhodnom období, od 25. februára 1948 do 1. januára 1990, prešlo na štát spôsobom v zmysle § 3 zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom. V čase prechodu vlastníctva k nehnuteľnostiam na štát (t. j. k 24. októbru 1957, na základe prídelovej listiny č. d. 1210) bol skutočným mimopozemnoknižným vlastníkom otec, pretože nehnuteľnosti nadobudol na základe vydržania, priamo zo zákona podľa skorších právnych predpisov najneskôr k 1. januáru 1951. Kúpna zmluva z roku 1924, ktorou starý rodičia odkúpili pozemky od pôvodných pozemnoknižných vlastníkov (grófa C. a barónky I., rod. G.), aj následná darovacia zmluva v prospech otca žalobkyne už boli predmetom súdneho prieskumu a Okresný súd Košice - okolie rozsudkom z 11. októbra 1995, č. k.: 6C/376/1994-28 určil, že nehnuteľnosti vedené v PK zápisnici č. XXX, k. ú. U. ako mpč. XXXX/a/X - lúka o výmere 2 kj, identická s parcelou č. XXXX/XX - lúka p výmere 9.699 m², mpč. XXXX/a/X - lúka o výmere 3 kj, identická s parc. č. XXXX/XX - lúka o výmere 1 ha 7264 m² a mpč. XXXX/a/X - lúka o výmere 9kj 4512 štv. siah, identická s parc. č. XXXX/XX - lúka o výmere 8273 m² patria v celosti do dedičstva po nebohom Š. Y. Civilný súd v rozhodnutí dospel k záveru, že rodičia právneho predchodcu žalobkyne na základe kúpnopredajnej zmluvy z roku 1924 odkúpili od pôvodných PK vlastníkov nehnuteľnosti označené vo výroku, zaplatiac 13. apríla 1924 kúpnu cenu vo výške 27.500 korún. Nehnuteľnosti spolu s rodičmi užíval aj právny predchodca žalobkyne, ktorému nehnuteľnosť po kúpe ústne darovali až do združenia do miestneho roľníckeho družstva, v užívaní mu nik nebránil, užíval ju v presvedčení, že je jeho vlastná. Súd tak prijal záver o dôvodnosti žaloby a dobromyseľnosti právneho predchodcu počas vydržacej doby v zmysle zák. č. 141/1950 Zb., podľa § 868 Občianskeho zákonníka rozhodol o splnení podmienok vydržania vlastníckeho práva v prospech právneho predchodcu žalobkyne. Správny súd v nadväznosti na to zdôraznil, že vo výroku súdneho rozhodnutia sú označené konkrétne časti pôvodných mpč. parcel, nie častí parcel žiadaných žalobkyňou v správnom konaní. Výrok a odôvodnenie rozsudku vo vzťahu k neuvedeným častiam pôvodných pozemnoknižných parcel pre správny orgán ani pre súd tak nie sú záväznými. Rozhodnutia o nepriznaní nároku žalobkyne boli v podstate odôvodnené neunesením dôkazného bremena v zmysle § 5, a teda že by právny predchodca bol skutočným vlastníkom parcel, ktorých vlastníctvo prešlo prídelovou listinou z roku 1957 na Československý štát, vo vzťahu k tomu, že ako vlastníci parcel v PKV boli vedení gróf N. C. s manželkou I. rod. G.. Za podstatné považoval zodpovedanie otázky posudzovania splnenia podmienok vydržania vlastníckeho práva k pôvodným mpč. parcelám, zapísaným vo vložke č. XXX, k. ú. U., najmä či nastalo ex lege.

8. Krajský súd zdôraznil, že v zmysle intabulačného princípu sa právne vzťahy k nehnuteľnostiam zakladali zápisom do pozemkovej knihy, podľa uhorského obyčajového práva na Slovensku do 1. januára 1951, kedy bol prelomený zák. č. 141/1950 Zb. platil tzv. Stredný občiansky zákonník, ktorým sa zrušila povinnosť zápisu do pozemkovej knihy a konštitutívnosť zápisu bola nahradená deklaratórnym, osvedčujúcim princípom. V období pred účinnosťou tzv. Stredného občianskeho zákonníka mohol byť vlastníkom spravidla iba ten, kto bol zapísaný do pozemkovej knihy, zo všeobecného pravidla existovali výnimky, pri vydržaní, dedení, dražbe, nadobudnutí nehnuteľností mocenským aktom štátu - rozsudok NSSR z 28. marca 2012, sp. zn. 10Sžr/54/2011). Krajský súd tak dospel k názoru, že povinnosťou správnych orgánov bolo zaoberať sa otázkou nadobudnutia vlastníckeho práva právnym predchodcom žalobkyne mimo pozemkovej knihy titulom vydržania. Povinnosťou správneho orgánu bolo tiež presne špecifikovať predmet reštitučného konania a identifikovať časti pôvodných pozemnoknižných parcel zapísaných v PKV č. XXX, k. ú. U., ktoré neboli predmetom rozhodnutia o určení predmetu dedičstva z roku 1995 a vzhľadom na spresnenie rozhodovať iba o týchto častiach mpč. parcel. Záverom skonštatoval, že pri aplikácii zákona o navrátení vlastníckeho práva k pozemkom nie je namieste príliš reštriktívny výklad bez možnosti zohľadniť skutkové a právne skutočnosti majúce vplyv na konečné rozhodnutie vo veci.

2.

9. Proti rozsudku krajského súdu podal žalovaný („kasačný sťažovateľ“) v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť z dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP a navrhol, aby kasačný súd zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

10. Žalovaný nesúhlasil s názorom krajského súdu, podľa ktorého v reštitučnom konaní bolo povinnosťou správnych orgánov vyhodnotiť otázku nadobudnutia vlastníckeho práva právnym predchodcom žalobkyne, mimo pozemkovej knihy, titulom vydržania tvrdeného žalobkyňou, podmienky ktorého mali byť splnené k 1. januáru 1950 ex lege. Zdôraznil že okresný úrad, pozemkový a lesný odbor, konajúci o reštitučnom nároku podľa zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom nie je oprávnený v reštitučnom konaní skúmať splnenie podmienok vydržania ani rozhodnúť či došlo k nadobudnutiu vlastníctva vydržaním, inak by konal nad rámec zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom. Okresný úrad, pozemkový a lesný odbor má kompetenciu rozhodovať o nadobudnutí vlastníctva vydržaním len v konaní o obnove evidencie pozemkov podľa § 11 zák. č. 180/1995 Z. z. Žalobkyňa má možnosť domáhať sa vlastníckeho práva súdnou cestou rovnako ako v prípade časti parciel vedených v PKV č. XXX, k. ú. U., mpč. XXXX/a/X-lúka, mpč. XXXX/a/X lúka a mpč. XXXX/a/X - lúka, o ktorých Okresný súd Košice - vidiek rozsudkom, č. k. 6C/376/1994-28 z 11. októbra 1995, rozhodol, že patria do dedičstva po nebohom D. Y., zomrelom L.11. Žalovaný v kasačnej sťažnosti ďalej namietal názor správneho súdu, podľa ktorého bolo povinnosťou správneho orgánu špecifikovať predmet reštitučného konania a vykonať identifikáciu častí pôvodných pozemnoknižných parciel, zapísaných v PKV č. XXX, k. ú. U.u, neobsiahnuté vo výroku rozsudku súdu o určení predmetu dedičstva z roku 1995, vzhľadom na spresnenie vykonané žalobkyňou rozhodovať iba o dotknutých častiach mpč. parciel. Žalovaný zaujal stanovisko, v zmysle ktorého žiadosťou žalobkyne č. 01305/2004 z 20. decembra 2004 bol uplatnený reštitučný nárok po nebohom Š. Y. na nehnuteľnosti vedené v PKV č. X, č. XX, č. XXX, č. XXX, č. XX, č. XXX., č. XXX, č. XXX., č. XXX, č. XXX, č. XXX, k. ú. R., PKV č. XXX, k. ú. U. a PKV č. 83, k.ú. M., pričom nárok bol uplatnený ako celok. Žalovaný tak bol povinný rozhodnúť o parcelách vedených v PKV č. XXX, k. ú. U. v celom rozsahu a výmere, inak by nerozhodol o celom nároku uplatnenom predmetnou žiadosťou.

3.

12. Žalobkyňa sa ku kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním zo dňa 27.11.2018, v ktorom uviedla, že považovala za neprípustné, aby správny orgán v konaní podľa zák. č 503/2003 Z. z. nezistil úplne a správne skutkový stav veci, dôvodiac tým, že sa skutková otázka týkala vlastníckeho práva právneho predchodcu nadobudnutého vydržaním ex lege, čím sa reštriktívne obmedzil len na údaje z pozemkovej knihy. Stabilizovaná judikatúra v otázke konkurencie vlastníckych žalôb a reštitučných nárokov vylučuje možnosť uplatniť reštitučný nárok inak ako podľa špeciálnej, reštitučnej úpravy, nárok na navrátenie pozemkov tak nemohla uplatňovať vlastníckou žalobou. Požiadavka krajského súdu na rozhodovanie len o skutočne uplatňovaných reštitučných nárokov upresnených v priebehu konania, vyplýva z požiadavky na náležité zistenie skutkového stavu identifikáciou nárokov. Záverom vyjadrenia navrhla, aby kasačný súd v súlade s § 461 SSP kasačnú sťažnosť žalovaného zamietol.

4.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd v zmysle § 438 ods. 2 SSP preskúmal napadnutý rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v medziach dôvodov podanej kasačnej sťažnosti (§ 440 SSP), kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 137 ods. 2 a 3 SSP).

14. Podľa § 2 ods. 1 a 2 SSP v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

(2) Každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté

rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

Podľa § 2 zákona č. 503/2003 Z. z. reštitučného zákona

ods. 1 právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 1. januára 1990 (ďalej len „rozhodujúce obdobie“) spôsobom uvedeným v ustanovení § 3 ods. 2 Ak osoba, ktorej vlastníctvo k pozemku prešlo v rozhodujúcom období do vlastníctva štátu alebo inej právnickej osoby v prípadoch uvedených v ustanovení § 3, zomrela pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5 alebo ak bola pred uplynutím tejto lehoty vyhlásená za mŕtvu, sú oprávnenými osobami štátni občania Slovenskej republiky, fyzické osoby v tomto poradí:

- a) dedič zo závetu, ktorý bol predložený v konaní o dedičstve, ktorý nadobudol celé dedičstvo,
- b) dedič zo závetu, ktorý nadobudol dedičstvo, ale len v miere zodpovedajúcej jeho dedičskému podielu; to neplatí, ak dedičovi podľa závetu pripadli len jednotlivé veci alebo práva; ak bol dedič závetom ustanovený len k určitej časti pozemku, na ktorú sa vzťahuje povinnosť vydania, je oprávnený len k tejto časti pozemku,
- c) deti a manžel osoby uvedenej v odseku 1, všetci rovným dielom; ak dieťa zomrelo pred uplynutím lehoty uvedenej v ustanovení § 5, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti, a ak niektoré z nich zomrelo, jeho deti,
- d) rodičia osoby uvedenej v odseku 1,
- e) súrodenci osoby uvedenej v odseku 1, a ak niektorý z nich zomrel, sú na jeho mieste oprávnenými osobami jeho deti.

Podľa § 3 ods. 1 reštitučného zákona oprávneným osobám sa navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v dôsledku

- a) výroku o prepadnutí majetku, prepadnutí veci alebo zhabaní veci v trestnom konaní, prípadne v trestnom konaní správnom podľa skorších predpisov, ak bol výrok zrušený podľa osobitných predpisov
- b) odňatia bez náhrady postupom podľa zákona č. 142/1947 Zb. o revízii prvej pozemkovej reformy alebo podľa zákona č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme,
- c) postupu podľa § 453a Občianskeho zákonníka alebo podľa § 287a zákona č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení zákona č. 67/1952 Zb.,
- d) odňatia bez náhrady postupom podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 81/1949 Zb. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov,
- e) vyhlásenia zmluvy o postúpení pohľadávok pre prípad vyst'ahovania (tzv. renunciačné vyhlásenie),
- f) toho, že občan zdržiavajúci sa v cudzine nehnuteľnosť zanechal na území Slovenskej republiky alebo ktorého majetok prešiel na štát podľa zákona č. 183/1950 Zb. o majetku zanechanom na území Československej republiky osobami, ktoré optovali pre Zväz sovietskych socialistických republík a presídlili na jeho územie,
- g) zmluvy o darovaní nehnuteľnosti uzavretej darcom v tiesni,
- h) dražobného konania uskutočneného na úhradu pohľadávky štátu,
- i) súdneho rozhodnutia, ktorým sa vyhlásila za neplatnú zmluva o prevode majetku, ktorou občan pred odchodom do cudziny previedol vec na iného, ak dôvodom neplatnosti bolo opustenie republiky, prípadne uznanie takejto zmluvy účastníkmi za neplatnú; v takom prípade je oprávnenou osobou nadobúdateľ podľa uvedenej zmluvy, a to aj ak táto zmluva nenadobudla účinnosť,
- j) kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok,
- k) odmietnutia dedičstva v dedičskom konaní urobeného v tiesni,
- l) vyvlastnenia za náhradu, ak nehnuteľnosť existuje a nikdy neslúžila na účel, na ktorý bola vyvlastnená,
- m) vyvlastnenia bez vyplatenia náhrady,
- n) znárodnenia vykonaného v rozpore s vtedy platnými predpismi alebo bez vyplatenia náhrady,
- o) prevzatia nehnuteľnosti bez právneho dôvodu,
- p) politickej perzekúcie alebo postupu porušujúceho všeobecne uznávané ľudské práva a slobody,

r) odovzdania do vlastníctva družstva podľa osobitných predpisov,
s) prikázania do užívania právnickej osoby na základe zákona č. 55/1947 Zb. o pomoci roľníkom pri uskutočňovaní poľnohospodárskeho výrobného plánu alebo vládneho nariadenia č. 50/1955 Zb. o niektorých opatreniach na zabezpečenie poľnohospodárskej výroby,
t) prevodu na štát spoločne užívaných singulárnych lesov a lesných družstiev, ak členmi družstva boli aj fyzické osoby; na prevzatie tohto majetku sa použijú osobitné predpisy.

ods. 2) obdobne sa postupuje aj v prípadoch, keď fyzickej osobe vznikol nárok na vyňatie pozemkov z konfiškácie podľa osobitných predpisov. Za osoby, ktorým vznikol nárok na vyňatie pozemkov z konfiškácie podľa osobitných predpisov, treba považovať aj občanov Slovenskej republiky, ktorí majú trvalý pobyt na jej území a ktorým bolo odňaté vlastnícke právo k pozemkom a neboli odsúdení podľa osobitných predpisov. Ak tieto pozemky boli už pred rozhodujúcim obdobím pridelené v rámci predpisov o pozemkových reformách, rieši sa nárok týchto oprávnených osôb podľa § 7, ak došlo k odňatiu prídelu postupom uvedeným v odseku 1.

ods. 3) ak bolo v období od 1. apríla 1964 do 31. decembra 1989 odňaté vlastnícke právo k pozemku bez vyvlastňovacieho alebo iného rozhodnutia orgánu štátu, alebo bez registrácie kúpnej zmluvy štátnym notárom, oprávnená osoba má právo na navrátenie vlastníckeho práva k pozemku, ak pozemok nebol odňatý, ale zostal v držbe oprávnenej osoby odo dňa zrušenia vlastníckeho práva v evidencii nehnuteľností do dňa uplatnenia práva podľa § 5 ods. 1, a ak k tomuto pozemku nebolo v evidencii nehnuteľností zapísané vlastnícke právo štátu, inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby.

ods. 4) Pozemky, pri ktorých prešlo vlastníctvo na štát alebo na inú právnickú osobu podľa odsekov 1 a 2 a podľa osobitného predpisu možno vydať každej oprávnenej osobe vo výmere najviac 150 ha poľnohospodárskej pôdy alebo 250 ha všetkej pôdy. Obdobne sa postupuje, aj ak oprávnenej osobe vznikol ďalší nárok na navrátenia vlastníctva k pozemku po oprávnenej osobe, ktorá zomrela alebo bola vyhlásená za mŕtvu. Do uvedenej výmery sa započíta výmera pozemkov vydaných tým istým oprávneným osobám podľa osobitného predpisu.

ods. 5) oprávnená osoba je povinná po navrátení vlastníctva k pozemku zaplatiť štátu nedoplatok prídelovej ceny, za ktorú ju pôvodne získal; obdobne je povinná vrátiť kúpnu cenu alebo náhradu, ktorú jej štát alebo iná právnická osoba pri prevode pozemku vyplatila, ako aj náhradu za zhodnotenie pozemku. Lehotu na zaplatenie určí obvodný pozemkový úrad.

Podľa § 11 zákona č. 180/1995 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom

ods. 1) Správny orgán na návrh účastníka konania (ďalej len „navrhovateľ“) rozhodnutím potvrdí, že navrhovateľ nadobudol vlastníctvo k pozemku vydržaním, ak sú splnené podmienky ustanovené týmto zákonom. Účastníkom konania je aj dedič oprávneného držiteľa.

ods.2) Správny orgán v rozhodnutí podľa odseku 1 uvedie deň, ktorým navrhovateľ nadobudol vlastníctvo k pozemku vydržaním.

ods. 3) Návrh na vydanie rozhodnutia podľa odseku 1 možno podať len na účely konania a najneskôr s podaním námietok (§ 7 ods. 2).

15. Kasačný súd z obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu zistil skutkový stav, z ktorého plynie, že žalovaný rozhodnutím zo dňa 07.11.2016, podľa § 56 ods. 2 zák. č. 71/1967 Zb. o správnom konaní zamietol odvolanie V. Y. a potvrdil rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu. Žalovaný v odvolacom konaní okrem iného skonštatoval, že k účinnému prevodu vlastníctva z pôvodných vlastníkov na predchodcov žiadateľky nedošlo, vzhľadom na absenciu zápisu do pozemkovej knihy, majúceho konštitutívny charakter. Podmienky nadobudnutia nehnuteľností skúmal a dokazovanie vykonal Okresný súd Košice - vidiek v rozsudku, pričom rozsudkom č. k. 6C/376/1994-28 z 11. októbra 1995 určil, že časť nehnuteľností patrí do dedičstva po nebohom D. Y.

16. Predmetom konania o kasačnej sťažnosti žalovaného je rozsudok Krajského súdu v Košiciach, č. k. 7S/3/2017-28 zo dňa 18.04.2018, ktorým súd zrušil rozhodnutie žalovaného, ako aj rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu, a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie, a preto primárne v medziach kasačnej sťažnosti súd preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci kasačného konania skúmal aj napadnuté rozhodnutia, najmä z toho pohľadu, či kasačné námietky žalovaného sú spôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého

rozsudku krajského súdu.

17. Žalobkyňa dňa 20.12.2004 požiadala o navrátenie vlastníctva v zmysle príslušných ustanovení zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom, pôvodne vedeným v k. ú. U., v PKV č. XXX a to, mpč. XXXX/a/X, mpč. XXXX/a/X a mpč. XXXX/a/X v PKV č. X, č. XX., č. XXX, č. XXX, č. XX, č. XXX, č. XXX, č. XXX, č. XXX, č. XXX, č. XXX, k. ú. R., PKV č. XXX, k.ú. U. a PKV č. XX, k. ú. R. ktoré boli odňaté z vlastníctva D. Y.- otca žalobkyne. Kasačný súd poukazuje na rozhodnutie bývalého Obvodného pozemkového úradu Košice- okolie č. 2013/00109-2- Kr zo dňa 20.03.2013, ktoré bolo na základe podaného opravného prostriedku zrušené rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č.k. 1Sp/19/2013- 40 zo dňa 27.09.2013 a vec bola vrátená na nové konanie. Dôvodom zrušenia bola nespreskúmatelnosť rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, nakoľko rozhodnutie nebolo náležite odôvodnené.

18. Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu bolo posúdenie, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúce vydaniu napadnutého rozhodnutia.

19. Zákon o navrátení vlastníctva k pozemkom v ustanoveniach § 2 pomerne širokým spôsobom vymenúva oprávnené osoby, ktoré si môžu uplatniť právo na navrátenie vlastníctva k pozemku. V ustanovení § 3 ods. 1 písm. a) až t) vymenúva prípady odňatia či spôsoby straty a zbavenia vlastníctva oprávnených osôb alebo ich právnych predchodcov či ďalších osôb k pozemkom, predstavujúce zákonnú podmienku a predpoklad, s ktorými reštitučný zákon spája nárok na navrátenie vlastníctva k pozemkom. Správny orgán nevyhovel žalobkyňou uplatnenému návrhu na navrátenie vlastníctva z dôvodov, že jednak nie je oprávnenou osobou, pretože nepreukázala skutočnosť, že pozemky, identifikované v návrhu vlastnili právní predchodcovia žiadateľky a následne tiež nebol preukázaný prechod vlastníctva na štát alebo inú právnickú osobu spôsobom charakterizovaným v zákone.

20. Najvyšší súd pri posudzovaní konkrétnej veci žalobkyne bol viazaný právnym názorom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyslovený v judikáte č. 8/2014 publikovaný v Zbierke stanovísk č. 1/2014 podľa ktorého v ustanovení § 2 zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona č. 180/1999 Z.z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov je kogentným spôsobom ustanovené, kto je oprávnenou osobou na navrátenie vlastníctva alebo priznania práva na náhradu za pozemky v prípade splnenia taxatívne stanovených zákonných ustanovení § 3. Skutočnosti preukazujúce oprávnenosť osoby pozostávajúce z listiny preukazujúcej vlastníctvo žiadaných pozemkov, a pokiaľ žiadateľom nie je oprávnená osoba podľa § 2 ods. 1 (pôvodný vlastník) aj listiny preukazujúce právne nástupníctvo po pôvodnom vlastníkovi, ako aj skutočnosti preukazujúce prechod vlastníctva na štát alebo inú právnickú osobu, je povinný pozemkovému úradu predložiť žiadateľ reštitučného nároku. (Rozsudok NS SR z 18.12.2007, sp. zn. 1Sžo/67/2007).

21. Z vyššie uvedeného vyplýva, že predpokladom navrátenia vlastníctva k pozemkom alebo priznania náhrady za nehnuteľnosti, ktoré nie je možné vydať podľa reštitučného zákona bolo, aby si oprávnená osoba uplatnila reštitučný nárok na pozemkovom úrade v zmysle § 5 ods. 1 a súčasne preukázala splnenie zákonných podmienok oprávnenej osoby ustanovených v § 2 ods. 1, 2, 3 ako aj, že žiadané nehnuteľnosti prešli v zákonnej dobe (od 25. februára 1948 do 1. januára 1990) na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku skutočností taxatívne ustanovených v § 3 ods. 1, 2, 3. Právo na navrátenie vlastníctva alebo priznanie náhrady si oprávnená osoba uplatní v lehote ust. § 5 ods. 1 (do 31. decembra 2004) ak žiadané pozemky ku dňu odňatia mali charakter pôdy podľa § 1 ods. 1 ako aj, že žiadané nehnuteľnosti neboli vydané podľa zákona o pôde (zákon č. 229/1991 Zb.).

22. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. III. ÚS 173/08-10 zo dňa 27.05.2008 v ktorom konštatoval, že správny poriadok je všeobecným predpisom

(lex generalis) upravujúci jednotlivé procesy prebiehajúce vo verejnej správe. Z toho jeho postavenia vyplýva, že právnu reguláciu správneho konania často predstavuje veľké množstvo osobitných predpisov (lex specialis), ktoré môžu obsahovať úpravu odlišnú od procesných pravidiel zakotvených v správnom poriadku. Tak je to aj v prípade zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom. V jeho ust. § 5 ods. 1 v prvej vete sa uvádza, že právo na navrátenie vlastníctva k pozemku môže uplatniť oprávnená osoba do 31.12.2004 na Obvodom pozemkovom úrade, v ktorého obvode vlastnila pozemok a zároveň preukáže skutočnosti podľa § 3. Z uvedenej formulácie podľa ústavného súdu jednoznačne vyplýva, že v konaní o reštitučnom nároku žiadateľa spočíva dôkazné bremeno týkajúce sa preukázania splnenia hmotno-právnych podmienok na priznanie reštitučného nároku výlučne na žiadateľovi. Táto podoba právnej úpravy má prednosť pred všeobecnými ustanoveniami správneho poriadku zakotvujúci v určitých prípadoch povinnosť správneho orgánu (a nie len účastníka konania) náležite objasniť skutočný stav veci. S poukazom na vyslovený právny názor ústavného súdu najvyšší súd poukazuje, že v predmetnom konaní dôkazné bremeno spočíva výlučne na žalobkyni a preto právny názor krajského súdu uvedený v bode 28 napadnutého rozsudku nie je správny. Pokiaľ navrhovateľka v konaní tvrdila, že je oprávnenou osobou podľa § 2 ods. 2 zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom a žiadané pozemky prešli na štát alebo inú právnickú osobu v rozhodnom období spôsobom ust. v § 3, bolo jej povinnosťou podľa § 33 ods. 1 Správneho poriadku predložiť správne orgánu, alebo mu navrhnúť také dôkazy, ktoré by spôsobom vylučujúcim akékoľvek pochybnosti jej tvrdenie potvrdzovali. Nesplnenie si tejto povinnosti malo za následok neunesenie dôkazného bremena spôsobujúce neprihliadnutie na takéto tvrdenie. Správny orgán postupujúci podľa § 32 ods. 1 Správneho poriadku správne zisťoval skutočný stav vo veci, pričom zo zistených dôkazov tvrdenia uvádzané navrhovateľkou v žiadosti o navrátenie vlastníctva alebo priznanie náhrady k pozemkom sa nepreukázali. Podľa názoru najvyššieho súdu zhodne s názorom žalovaného, listinné dôkazy predložené navrhovateľkou neboli spôsobilé preukázať, že bola oprávnenou osobou podľa § 2 ods. 2 v spojení s § 3 zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom alebo priznania náhrady za žiadané pozemky, pretože zo skutkových okolností v danej veci vyplýva, že k účinnému prevodu vlastníctva z pôvodných vlastníkov na právnych predchodcov žiadateľky nedošlo, pretože nebol vykonaný zápis do pozemkovej knihy, ktorý v tom období mal konštitutívny charakter. Pôvodnými vlastníkami parciel č. XXXX/A/X vo výmere 9kj 512štv. Siah, XXXX/A/X vo výmere 3kj a č. XXXX/A/X vo výmere 2kj zapísaný v pozemnoknižnej vložke č. XXX, k.ú. U. boli gróf N. C. s manželkou barónkou I. rod. G. od 04.01.1918 do 24.10.1957. Vychádzajúc z kópie originálnej pozemnoknižnej vložky iné vložky vo vzťahu k týmto parcelám a k vlastníctvu týchto parciel do roku 1957 nenašli. V pozemnoknižnej vložke v časti B pod poradovým číslom 35 je zapísané č.d. XXXX zo dňa 24.10.1957, na základe ktorého sa podľa prídelovej listiny danej Okresným národným výborom v Moldave nad Bodvou dňa 21.10.1957 skladá vlastnícke právo k Československému štátu v správe štátneho majetku v Turni nad Bodvou v podiele 1/1. Tento zápis potvrdzuje prechod vlastníckeho práva na štát z pôvodných vlastníkov grófa N. C. a jeho manželky barónky I. M. G..

23. Najvyšší súd má tiež za preukázané, že riaditeľstvo vodných tokov v Bratislave listom č. 11/1203-57/1967 zo dňa 04.10.1967 požiadalo stredisko geodézie v Moldave nad Bodvou na základe priloženej hospodárskej zmluvy č. 6/P.D/67 o prevod správy národného majetku patriacemu štátnym majetkom N.P. v Turni nad Bodvou a to okrem iných aj k častiam parc. č. XXXX/a/X vo výmere 1606 m² č. XXXX/a/X o výmere 1810 m² podľa priloženého geometrického plánu. K účinnému prevodu vlastníctva z pôvodných vlastníkov na právnych predchodcov žiadateľky nedošlo, nakoľko nebol vykonaný zápis do pozemkovej knihy, ktorý mal v tomto období konštitutívny charakter. Účinnosťou zákona č. 141/1950 Zb. Občianskeho zákonníka nedošlo priamo ex lege k nadobudnutiu vlastníctva vydržaním. Splnenie podmienok vydržania muselo byť dokázané a nadobudnutie vlastníctva vydržaním potvrdené. Podľa názoru najvyššieho súdu správne orgány dostatočne zistili skutkový stav a na základe vykonaného dokazovania vec správne právne posúdili, že listinné dôkazy predložené navrhovateľkou neboli spôsobilé preukázať, že bola oprávnenou osobou podľa § 2 v spojení s § 3 zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom, nakoľko pozemky neprešli z vlastníctva jej právneho predchodcu, otca Š. Y., T. XX.XX.XXXX, zomrelého dňa XX.XX.XXXX na štát alebo inú právnickú osobu v období od 25.02.1948 do 01.01.1990 spôsobom uvedeným v ust. § 3 zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom.

24. Kasačný súd tak dospel k záveru, že žalobkyňa v správnom ako aj v súdnom konaní o navrátenie

vlastníctva k pozemkom, vedenom podľa reštitučného zákona neunesla dôkazné bremeno, z ktorých možno ustáliť právne závery, že jej právni predchodcovia nadobudli vlastníctvo k pozemkom v k. ú. TO. od grófa C. a manželky barónky rod. G. kúpnu zmluvou. Vychádzajúc z kópie originálnej pozemnoknižnej vložky iné zmeny vo vzťahu k týmto parcelám a k vlastníctvu týchto parciel do roku 1957 nenastali.

25. Kasačný súd uvádza skutočnosť, že v období od 1.1.1951 do 1.4.1964 zápis nadobudnutia vlastníckeho práva v pozemkovej knihe nebol podmienkou prevodu vlastníctva. Všetky vlastnícke a iné vecné práva k nehnuteľnostiam vznikali, menili sa alebo zanikali mimo pozemkovej knihy, teda priamo právnou listinou. Zápis do pozemkovej knihy mal len deklaratórny význam. Prevod vlastníctva z pôvodných vlastníkov na právnych predchodcov žalobkyne nedošlo, nakoľko nebol vykonaný zápis do pozemkovej knihy, ktorý mal v tomto období konštitutívny charakter. Súd má za to, že vlastníkom nehnuteľností zapísaných do pozemkovej knihy mohol byť spravidla len ten, kto bol v pozemkovej knihe ako vlastník zapísaný, z tohto všeobecného pravidla existovali len výnimky (pri vydržaní, dedení, dražbe, nadobudnutí nehnuteľnosti mocenským aktom štátu). Na základe uvedeného kasačný súd zastáva názor, že v prebiehajúcom konaní o reštitučnom nároku žalobkyne nebolo povinnosťou správnych orgánov vyhodnotiť otázku prípadného nadobudnutia vlastníckeho práva právnym predchodcom žalobkyne, a to aj mimo pozemkovej knihy titulom vydržania, ani rozhodnúť o tom, že došlo k nadobudnutiu vlastníctva vydržaním, pretože dôkazné bremeno v konaní o reštitučnom nároku žiadateľa týkajúce sa preukázania splnenia hmotno-právnych podmienok na priznanie reštitučného nároku spočíva výlučne na žiadateľovi. Ak by okresný úrad, pozemkový a lesný odbor skúmal, či boli podmienky vydržania splnené a rozhodol by o vydržaní, konal by nad rámec zákona o navrátení vlastníctva k pozemkom. Okresný úrad, pozemkový a lesný odbor má kompetenciu rozhodovať o nadobudnutí vlastníctva vydržaním, ale len v konaní o obnove evidencie pozemkov podľa § 11 zákona č. 180/1995 Z.z.

5.

26. Z uvedeného dôvodu Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 SSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, v ktorom bude krajský súd v zmysle ustanovenia § 469 SSP viazaný právnym názorom kasačného súdu. Úlohou krajského súdu bude preto vec opätovne právne posúdiť a následne rozhodnúť, pričom krajský súd svoje rozhodnutie náležitým spôsobom odôvodní.

27. Podľa § 467 ods. 3 SSP, ak kasačný súd zruší rozhodnutie krajského súdu a vec mu vráti na ďalšie konanie, krajský súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania.

28. Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.